

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

„EDINOST“
Ishaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob sorkih, četrtekah in sobotah. Zjutranje izdanje ishaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece : : 3.— : : 4.50 za pol leta : : 6.— : : 9.— za vse leto : : 12.— : : 18.— Naročnice je plačevati naprej za naračbo brez prilazne naračbine se uprava ne ozira. Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč. izven Trsta po 4 nč.

Oglasi se računajo po tarifi v petiču; za naslove z dobitnimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zabavale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsa pisma mora biti frankovano, kor nefrankovano se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnštvo ulice Molino picolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame sije se proste poštnice.

Slovenskim starišem Trsta in okolice! Slovenskim učencem!

Na tem mestu se je že večkrat spregovorila do slovenskih starišev pametna in svetovalna beseda, ali do sedaj ista vendar še ni dosegla onega vspeha, katerega bi si želeli v interesu tržaškega slovenstva.

Šolski pouk je zaključen in nastopile so počitnice. V kratkem se prične novo šolsko leto. Marsikateri izmed Vas, dragi slovenski stariši, ima sinčka ali hčerko, ki sta zdela za ljudsko šolo, drugi zopet sinčka, zdrelega za srednjo šolo. Odločiti se Vam bode torej, v katero šolo naj hodijo vaši sinovi.

Vedite v tem važnem trenutku! Materini jezik, t. j. Vaš slovenski jezik, naj bode podlaga vsemu nadaljnemu učenju. Nauki, ki jih vspremlje otrok v svojem materinem jeziku, ostanejo mu vcepljeni za vse življenje; na podlagi teh naukov lahko mu bode učenje drugih jezikov, drugih stvari.

Žalibože: nam tržaškimi Slovincem ni mogoče šolati in vzgajati svoje otroke v materinem jeziku. Naša vlada je gluha na eno uho. A mi siromaki imamo to grozno smolo, da je to gluho uho vedno obrneno — proti nam, tako, da nas vlada ne čuje. Ona ne čuje, kako zahtevamo in prosimo slovenske šole v Trstu. In taka šola nam pripada po avstrijskih in po naravnih zakonih. Slovenci imamo pač, hvala Bogu in našim dobrotnikom, jedno slovensko šolo v Trstu, to je ono družbe „sv. Cirila in Metoda“ pri sv. Jakobu.

Ali kaj je jedna jedina šola za toliko nas. V to šolo se ne morejo vsprejeti — radi pomanjkanja prostorov — niti otroci bližnjih prebivalcev,

PODLISTEK

Dež.

Spisal O. K. Srčan.

— To ne pozabim tvojemu sinu, je začel z nova zdravnik, postal in položil staremu prijatelju roko na ramo, saj je bil on mlad kakor ona. Pogostokrat sem se moral smejati, če sta skupaj sedela in je ona ravnala žnjim, kakor da bi bila njegova mati. Na to je rekel on: „Milostljiva gospa mati“ in se je delal, kakor da je še otrok, ter se je pustil zmijati. Kako pogosto sem bil zvečer truden vsled svojih poslov, kako pogosto je zazvončljalo jako pozno, in moral sem iti h kakemu bolniku. Skoro nikdar ni odbil Dragotin moje prošnje, ostal je pri nas in se zabavljaj žnjo.

— Da, jaz vem, Friderik, je odgovoril Oton; ko vas je obiskal prvokrat, tedaj mi je pisal dolga pisma o tebi in o Gabrijeli. Ona je za njega skrbela, kakor mati.

— Da, jako je skrbela za njega, je rekel Friderik. Veš, še za to je skrbela, kar si je moral nakupiti. Ako si je hotel preskrbeti perila, prosila ga je, naj jej napiše, kar hoče imeti, in je sama kupila za njega.

— To me veseli, Friderik, je odgovoril Črně. Veliko ljubše mi je bilo, da je zvečer posedal pri vas, kakor pa da bi bil v gostilni. Zadnji čas mi ni toliko pisal o vas in je odgovarjal na moja vprašanja, da prihaja sedaj redkeje k vam, ker se ima veliko učiti.

— Da, zadnji čas so bili njegovi obiski red-

kamo-li vsega mesta! Od druge strani pa bi bilo predaleč do te šole za otroke nekih delov mesta. Kaj nam preostaje? Jedna slovenska šola je predaleč, druge ni — torej nič drugega, nego nemška ljudska šola. Tu bodo imeli prilike Vaši otroci, da se uče tudi v materinem jeziku; tu prilike za priučenje tudi drugih potrebnih jezikov. A iz nemške ljudske šole preide lahko Vaš otrok na nemški gimnazij ali realko, kjer bode imel prilike slušati predavanje slovenskega jezika, tu vsaj se Vam ne poitaljanji.

Menda ne treba ponavljati še enkrat, da nismo zaljubljeni v to nemško šolo. Ali pod pritiskom neizprosne vismajor ne vemo drugega sveta za sedaj. Saj smo pametni! In pametni ljudje volijo med dvema zlema — manjše zlo!

Nič bolje, nego Slovincem mesta samega, se ne godi onim v okolici. Izvzemši gornjo okolico in še par krajev v dolnji okolici nimamo prave šole. Smoter šol po okolici je jedini ta, da poitaljančujejo naše otroke in da nadaljujejo to, kar se je začelo v italijanskih vrtcih „Lege Nazionale“. Poučevalne moči so večinoma navdušene za italijansko stvar. Od njih ni pričakovati, da bi negovale slovenski jezik; govore pač ta jezik, ali tako, da ga — kvarijo. Kakor rečeno: je tudi nekaj častnih izjem. Tem vsa čast, ki so si v svesti svojega poklica! Ali to so le izjeme in dotični morajo na nekaterih okrajih tako plesati, kakor jim gode italijansko navdušeni ravnatelj.

Poglejmo si magistratno šolo v Rojanu! Tu skoro nimaš učitelja, ki bi poznal dobro slovenski jezik; mislim, da je samo ena izjema; in v tej šoli so edino in edini otroci Slovencev. Imamo III. slov. razred, a četrtega nimamo, pač pa quarta, quinta in ne znam, kaka vražja še „annata“. Te „annate“ služijo magistratu samo v to, da zadržujejo otroke

keji. Gabrijela se je jezila na njega, ker je bil razmišljen. Včasih je prišlo na ta način do pravega prepira, dokler nisem posredoval jaz in ju pokaral kakor otroka. In potem je postal Dragotin takoj zopet priden. Pripovedoval je o svojih učiteljih, jih kritikoval in pogosto, ako je bil jako zatopljen v svojo razpravo, je mahal z rokami kakor ti, ako si razburjen. In jedenkrat bi ga bil skoro objel od veselja. Saj veš ono dogodnico, Oton, valed katere sem se oženil se svojo Gabrijelo. In ko sem mu jo pravil, zunaj je silno snežilo, in mi smo sedeli pri čaju, tedaj mi je gotovo desetkrat položila Gabrijela roko na ustne, ker se je sramovala slišati o onem času... „Nehaj!“ je prosila in je postala naposled razdražena in jezna, toda tvoj Dragotin jo je pogledal začudeno in rekel: „Zakaj pa?“ Kako je bil vendar dogodek v uti?“ Saj ti menda veš o onem dogodku, ko sem polil rudače vino na njeno belo obleko in kako me je ljubeznjivo kregala... No, saj veš vse, Oton. Toda za Dragotina je bilo to vse novo; kajti ravno ta večer sta se prepirala najbolj.

Zagrabil je soproginjo fotografijo, ki je ovita s črnim trakom stala na pisalni mizi. Žalostno jo je gledal in potem nadaljeval:

— Slednjič se je sprla z menoj in z Dragotinom. Nato sem ustal in rekel: No, otroci, saj se ne bodemo topli! In ona se je pomirila in bili smo še bolj veseli nego prej.

V tem je pozvonilo zunaj, in kmalu je ustopil strežnik.

— Za gospoda sodnika! je izgovoril in je dal pismo istemu.

slovenskih starišev, da ne pridejo v srednje šole. Jako malo izjem, ali pa nobene nimamo, da bi bil prišel učenec iz četrtega ital. razreda na italijansko gimnazijo, ali pa realko. Vsaki mora napraviti še po jeden ali dva razreda — kakšni ljudski šoli v Trstu. S tem dakako izgubljajo naši otroci leta in leta, slednjič zgubé veselje do šole in potem — ni nič žnjimi!

Okoličani! Dajte svoje otroke le v slovenske razrede, kajti od tu jim je odprta pot, da lahko vstopijo iz tretjega razreda v pripravnico na Proseku ali pa v ono v Rojanu in po enoletnem dobrem napredku vstopijo lahko na nemški gimnazij ali pa realko. Ravno oni okoličanski otroci, ki so izvršili omenjeni pripravnici, napredujejo jako lepo na gimnaziji, kakor smo se prepričali že večkrat.

Okoličanom spodnje okolice je odprta še ena pot. Čeravno je malo daleč, ali vendar, upam, da ne bodo žalili, ako pošljejo svoje sinove naravnost v nemške ljudske šole v Trst. Zadnja statistika nam dokazuje, da je bilo mnogo slovenskih otrok iz okolice na obeh nemških ljudskih šolah in ti napredujejo tudi jako lepo, zraven tega se uče tudi nekaj v materinem jeziku.

Torej le v šolo, v šolo z Vašimi otroci, dragi okoličani! Kajti le od tega bode odvisen naš obstanek v okolici, ako bodemo imeli učenih ljudi, ki se bodo zanimali za svoj teptani in mučeni narod. Pozno smo začeli, ali obupati ne smemo, ker ni — še prepozno.

Na državnem gimnaziju v Trstu imamo sedaj lepo število slovenskih dijakov iz okolice. Dijaki! Zavedajte se, da ste sinovi naroda-trpina, a zavedajte se tudi, da vas čaka ogromnega dela — a za to delo se morate pripraviti že sedaj. Učite se pridno, vztrajajte, poslušajte zlasti one, ki se

Črně je takoj spoznal trdne poteze svojega sina. Bog ve, kaj hoče? Odprl je zavitek in čital: „Moj dragi oče!

Z ostanki svoje poštenosti Ti pišem te vrstice. Jaz ne morem v svoji zadnji uri rabiti veliko besed. Jaz sem ljubil Gabrijelo srčno in ona mene tudi. Najina strast je bila močnejša nego najin kes. Oni dan, ko si je nakopala Gabrijela pred mojo hišo v dežju svojo bolezen, oni dan sem jo prvič odbil od sebe. To je bila moja prva in zadnja nepoštenost. Druga bi bila, ako bi še živel!

Odpustita mi oba! Odpustita mrtvemu!

Vajin sin Dragotin“

— Kaj ti je?

Moder je postavil podobo svoje soproge skrbno na mizo in stopil k svojemu prijatelju, ki se je zgrudil na zofo bled in tresé se.

— Od Dragotina! je mrmral sodnik in pokazal na pismo. Ko je zdravnik, ves prestrašen, hotel prečitati pismo, zmajal je Črně z glavo.

— Le pusti!

Zavil je je počasi in tiho in je spravil v žep.

— Pojdi, Friderik! Dragotin se je ravnokar ustrelil.

— Moj Bog, moj Bog! je zaklical zdravnik in danes?

In potem je zaklical, kakor da mu je v hipu postalo vse jasno.

— Ljubil je Gabrijelo, že vem! Ni res?

Črně ga je pogledal žalostno. Potem je pokimal.

— Sem vedel! Nesrečni Dragotin! mrmral je še zdravnik Moder... (Zvršetek).

niso držali tega gesla, a so se britko kesali potem. V lepem številu Vas hočemo videti se svezdigo pred imenom v letnem poročilu: nam v veselje in v nado v boljše bodočnost; našim sovražnikom v dokaz, da nismo barbari, da imamo talenta! A da so le oni barbari, ki nam zavirajo kulturni razvoj!

Še nekaj. Dolžnost je Vaša sedaj, da pripravljate mladino za vstop v pripravnice, v nemške ljudske šole in za vstop v srednje šole. Pomagajte onim, ki ne morejo napredovati dobro, vzbujajte Vi, ki ste zavedni, nepridne k marljivosti in vztrajnosti! Ako Vas ne more plačati dotična družina, ne zahtevajte plačila, kajti najlepše plačilo Vam bode zavest, da ste storili dobro svojemu narodu. Ne redko se dogaja, da zahteva slovenski dijak 50—60 nč. na uro. Toliko ne more plačati revni slovenski okoličan. Kjer je možno, tam le računajte, kjer pa se ne more, smatrajte to za svojo narodno dolžnost. Torej le na delo za boljše bodočnost našega naroda! I. S. Fojačev.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 6 avgusta 1897.

Še nekoliko o „socijalistih“. (Dalje.) Kakor je bilo vse postopanje socijalistiških poslancev v parlamentu na Dunaju dosledno in korak za korakom sovražno narodnim stremljenjem Slovanov, tako je širša socijalistiška masa po zaključitvi državnega zbora vestno nadaljevala ob vsaki priliki — delo Herostratov v političkem življenju Slovanov. Kjer koli se je oglasila narodna stranka slovanska, tam se je oglasil proti njej socijalistiški aparat.

Klasičen izgled so dogodki v Tešinu v Sileziji. Minolo nedeljo je bil tam shod Poljakov, ogromen shod, došlo je nad 10.000 ljudi. Sešli so se, da bi sklepali, ne proti socijalistom; da bi vsprejeli resoluciji, take pravi, da ne morete biti prav čisto nič na poti socijalistiški stranki; sešli so se, da bi na slovesen način izrekli opomin vladi, naj vendar enkrat ustreže dvem — kulturnim potrebam Poljakov v Sileziji. Jedna resolucija je zahtevala od vlade, naj zagotovi poljskemu jeziku ravnopravnost v šoli in v uradu; druga pa je zahtevala, naj država vsprejme tešinski gimnazij v svojo upravo in naj sploh uredi vse šolstvo tako, da bode primerno jezikovnim in krajevnim razmeram.

Mi se se svojo priprosto ali vendar — vsaj mi mislimo tako — zdravo pametjo ne moremo in ne moremo pogoditi razloga socijalistom za nasprotovanje tema dvema zahtevama. In vendar jih je prišlo kakih 1000 z jednim namenom, da so — razpršili shod, da so zabranili narodu, da ni mogel na soglasen način povzdigniti svojega glasu za svoja prava. Svoji stvari niso koristili s tem, ker takim postopanjem vzbujajo le ogorčenje proti sebi. Ali kaj je njim do tega? Oni so zadovoljni, da so vrgli zopet poleno pod noge jednemu slovanskemu plemenu. Sebi niso koristili, pač pa so koristili onim, s katerimi so se — na strmenje vseh logično mislečih — vezali v parlamentu. Ostali so dosledni. Oni niso koristili samo nemškimi fanatikom, ampak koristili so tudi — in s tem je menda kupa ironije polna do vrha — isteji Badenijevi vladi, katero so hoteli v parlamentu položiti na zatožno klop in o kateri trde, da ne bodo mirovali poprej, nego da — je ne bode več. Je že tako: slavofobstvo socijalistov je močnejše, nego ves srd socijalistiški na vlado in na vse one, o katerih ve ves svet, da so najhujši sovražniki vsake pravične socijalne reforme. Človek bi menil seveda, da socijalist bi moral pobijati v prvi vrsti vse one, ki so proti socijalistiškemu programu. Ali to ni tako, socijalistiško pojmovanje veleva drugače: prvo treba dušiti kulturna stremljenja, ako ista prihajajo slučajno od — Slovanov. To je glavni posel socijalistov — to je povedal nedavno temu jasno, razločno in brez ozirov tudi naš gospod Gherin, sklicevaje se na dejstvo, da sta na laški strani — gospôda in kapital. Življenje naše je polno nezmiselnosti, ali najbolj kričeča je ta, ako socijalist odmerja prava narodov in tudi ljudij po načelih, ki tiče — v žepu!

(Pride še.)

Avstrija na pariški svetovni razstavi. „Wiener Zeitung“ objavlja: Nj. Veličanstvo cesar imenoval je protektorjem za udeležbo Avstrije na pariški svetovni razstavi nadvojvodo Frana Fer-

dinanda in trgovinskega ministra vit. Glanz-a podpredsednikom osrednje komisije za to razstavo. Komisiji pripadajo: predsedništvo državnega zbora, mnogi člani obeh zbornic, umetnikov, profesorjev uradnikov, veleposestnikov, kmetovalcev itd. Razun tega se je sestavil še ozirom odbor za retrospektivno izložbo v poljedelstvu in gozdarstvu. Trgovinsko ministerstvo je razposlalo oklic, v katerem povdarja potrebo najodličnejše udeležitve na tej razstavi z ozirom na zboljšanje medsebojnih trgovinskih razmer in uvedenje novih dotik, koristnih v narodnogospodarskem pogledu.

Nekaj o združenju Italiji. Navaden argument naših nasprotnikov zoper enakopravnost našega jezika in naša narodna stremljenja sploh, je ta, da naše ljudstvo niti ne razume baje pismenega jezika, da se po takem tudi ne more strinjati z narodnimi stremljenji našimi. Mi seveda nismo ni malo v zadregi z odgovorom na tak piškav argument. Saj ga ni slučajja med vsemi narodi sveta, da bi ves narod govoril navadno pismeni jezik.

Najklasičnejši izgled pa je bližnja Italija. Ako bi hoteli naši nasprotniki ostati dosledni, ako bi hoteli jednako soditi o razmerju med priprostim ljudstvom po raznih krajih Italije in med pismenim jezikom italijanskim, po tem bi morali priti do zaključka, da tudi pismeni italijanski jezik nima pravice do obstanka.

Te dni smo čitali v listu „Sera“ zanimivo razpravo o tem.

Italija je pač združena — pravi pisec — ali ni še zlita v trdno kompaktno maso. Politično je še jako mlada. Po 38 letih obstanka še niso zlitli v etnografsko skupnost razni življi, ki jo sestavljajo. Pijemontež, Lombard, Benečan so po fizičnem tipu in po narodopisnem značaju bolj oddaljeni od Napolitanca ali Toskanca, nego Čeh od Madjara. Ukupnost jezika med Italijani je teoretiška, v praksi je ni. Italijanski pismeni jezik ni živ jezik, ki se govori med narodom. Ta vez je le literarna, ljudstvo govori le narečja. Narečja, ki se govore v Siciliji, imajo toliko sličnosti s pismenim jezikom italijanskim, kakor n. pr. se — sanskritom. Mazzini in Cavour sta pač ustvarila združeno italijansko državo, a nista mogla dati vsem Italijanom jedine in povsem jednake domovine. Po nasilnem uniformovanju vsega polotoka se je le na vse strani razvilo zlo slabe administracije pijemonteške. Tako je nastala tista pedantična birokracija, ki je prava nadloga za Italijo.

Posebno povodom afrikanke politike se je pokazala kričeča razlika v interesu posamičnih delov Italije. Pisec zaključuje izrekom, da Italija je pač združena političko in zemljepisno, ali narodopisno — ni združena.

Odkrito bodi povedano, da po našem mnenju je šel pisec nekoliko predaleč. Če tudi laško ljudstvo govori narečja, radi tega je pismeni jezik vendar le živ jezik. Ali dobro došla se nam ta izvajanja, ker bomo z njimi lahko mašili usta našim nasprotnikom, kadar nas bodo hoteli pobijati s trditvijo, da naše ljudstvo ne razume pismenega jezika. A tudi za državnike avstrijske niso brez interesa ta izvajanja. Ista značijo strogo obsodbo tistega okostenelega centralizma, kakoršnjega hoté imeti v Avstriji nemški liberalci. Ako je tako uniformovanje pogubno za Italijo, kjer živi jeden sam narod, kako bi moglo biti koristno v Avstriji, kjer žive tri narodnostne skupine: slovanska, nemška in italijanska? Tako nam prihajajo dokazi od vseh strani, da so nemški liberalci prava poguba za avstrijsko državo.

Na Kreti je menda nastalo živahnejše življenje. Situacija je vsakoko postala nevarnejša, ker je turška vlada odredila kar nenadoma, da je odposlati novih vojakov na Kreto. Tudi turško brodovje ima baje odpluti na Kreto. Ozirom na to, da bi te odredbe le razburile krščansko prebivalstvo in bi utegnile imeti hudih posledic, so združeni admirali že prijavili guvernerju na Kreti, da ne dopuste, da bi se turško brodovje ustavilo v krščanskem vodovju.

Različne vesti.

Odklikovanje. Nj. Veličanstvo cesar podelil je deželnega sodišča svetniku v Gorici, Josipu Goriupu, povodom upokojitve viteški križec Fran Josipovega reda.

Imenovanje. Občinskim zdravnikom v Pazinu je imenovan dr. A. Butar.

Z Dunaja se poroča, da je dne 5. t. m. vsprejel cesar ministerskega predsednika grofa Badenija in ministra Guttenberga v posebni avdijenciji, v kateri sta poročala o škodi po povodajih. Vsi ministri, ki se mudé na Dunaju, so bili potem sklicani na posvetovanje o pomožni akciji. Ob 3. uri in pol se je odpeljal cesar na obrežje Dunava.

Pritožba. Več Slovencev v obližju javnega vrta se toži, da tobakarnica blizu tamošnje pošte neče prodajati slovenskih poštnih tiskovin, ker da je to proti njenim interesom(?). Res je, da je še malo naših zavednih ljudi, ki bi zahtevali slovenskih tiskovin. Toda te tiskovine ne zahtevajo bogsigavedi kakega kapitala. Nadejamo se, da se naše ljudstvo vzdrami ter da bode zahtevalo, cesar neče prodajati ona ženska. Ob jednom se pa obracamo do ces. kr. poštnega vodstva, da ono stori svojo dolžnost.

Štrajki. Včeraj so se zopet vršila pogajanja na redarstvenem ravateljstvu med delavci-peki in gospodarji, toda brezuspešno. Gospodarji so predlagali, da bi se oni razdelili v 3 razrede: oni I. razreda bi plačevali delavcem mezdo, zahtevano v spomenici delavcev, oni II. raz. manjo, oni III. razr. pa še manjo. Delavci so odločno odbili ta predlog zatrdivši, da oni se čutijo vsi jednake. Vsled tega se je štrajk zasakal na usodno pot: delavski pomočniki vzamejo od magistrata v najem velike ljudske pekarnice in bodo delali povrstno v skupinah. To bode torej nekaka velika zadružna pekarna. Radovedni smo, kako ukrenejo sedaj peke-gospodarji vsled te pogodbe med magistratom in delavci?!

Lesni delavci so zopet na delu. Povedali smo že, da na srečni rešitvi tega spora imajo veliki del zasluge naši slovenski trgovci. Goli humbug je bil torej od laških listov, ki so tudi o tej priliki hoteli plesti lovorenec okolo glave gosp. — Hortisu! Takrat pa jim je spodletelo temeljito, kajti odbor delavcev je poslal „Piccolu“ izjavo, da g. Hortis ni imel nikakega naloga, da bi posredoval v imenu delavcev. Sedaj imajo: avvocato non.....

Občinske pekarnice — zadružne pekarnice. Kakor se čuje v najnovejšem hipu, nameruje se v Trstu ustanoviti novih in sicer občinskih pekarn, v katere ustopijo štrajkujoči pekeovski pomočniki, ako bi se peki mojstri ne podali zahtevam delavcev.

Kaj to pomenja za dosedanje podjetnike, to vedo najbolje oni sami, to bi lahko pomenilo propad dosedanjih pekarij. Upati je, da ne pride tako daleč, — vendar se mora vse to v kratkem odločiti — kruh je kruh. (Glej notico „Štrajki“)

Mi sicer ne želimo dosedanjim mojstrom kaj tacega, dasi oni po velikem delu niso na naši strani, vendar za slučaj, ako bi se ustanovile napominane nove pekarnice, nam je spregevoriti tu važno besedo.

Trenotek je velepomemben, trenotek je resen — za našo stvar. Železo je gorko, treba bi bilo kovati. Mi nočemo s tem hiteti pred dogodki, ali dolžnost nam je, da govorimo z našim prijatelji odkrito besedo.

Ako ustanovi občina svoje pekarnice, tedaj je gotovo, da bodo iste pod okriljem italijanske narodnosti in da si bodo še posebno prizadevale, potegniti v svojo oblast slovenske delavce. Vse drugo pa je z združnimi pekarnami, tu se zamorejo postaviti naši prijatelji brez vse nevarnosti na svoje lastne noge. Naši slovenski peki ustanove si lahko svoje posebne pekarske zadruge in uverjeni smejo biti, da bodo uspevale najbolje. Nas Slovencev v Trstu je veliko in vsi radi jemo kruh. Še mnogo rajše pa bi ga jedli, ako bi nam došel iz domačih slovenskih rok. Za materijelno strau podjetja pač ni skrbi, da bi ne bila izvedljiva. In tako bi se doseglo sedaj to, kar smo povdarjali kakor eminentno potrebo že pred, v početku pokovskega štrajka. Ako se to zgodi, da omogoči delavsko vodstvo slovenske zadružne pekarnice, tedaj hočemo vzeti nazaj svojo besedo in priznati, da je isto znalo biti pravično tudi slovanskim sodrugom. Da vidimo torej!

Ne rad se dotikam pekov, ker so baš sedaj v največjem — ognju. Molčati pa tudi ne morem, ker bi to bil narodni greh. Večkrat se je že pisalo, prosilo in rotilo pekovski stan, naj vendar opusti razne napake, ki so v navadi med pekovskimi delavci. To vse ni pomagalo nič. Nadejaje se, da se še lahko kaj popravi, ako tudi ne popolnoma, pa

vsaj deloma, ter uvažuje pisemski rek: „trkajte, ako hočete, da se vam odpre“, hočem zopet spregovoriti par besed, o katerih želim, da bi jih vzeli na znanje bratje peki.

Odkar traja sedanji štrajk, ste imeli razna posvetovanja. Vaši voditelji vam vedno (stara kriva navada) govorijo izključljivo v laškem jeziku, kar vi poslušate in odobrujete mirnim srcem! Ob zaključku vsakega govora oziroma predloga, vpraša se vas, ako ste vsi dobro razumeli, kar se vam je govorilo, in ako želite, da se vam stvar raztolmači še v slovenskem jeziku. Na to odgovarjate vi hladnokrvno: „smo razumeli“ (??)

Sodrug! ako imate še iskrico ljubezni do svojega naroda, do onega jezika, katerega vas je učila vaša mati že v zibelji; ako imate še količkaj ljubezni do naše mile zatirane slovenske domovine ter ako imate še nekdanje pekovske narodne odločnosti: zahtevajte — ne samo, da naj se vam tolmači, kar se sklepa o vašem stanu — nego zahtevajte, da se z vami direktno govori v vašem slovenskem jeziku, v jeziku, katerega res vsi razumete bolj nego vsaki tuji jezik, a tolmači naj se le onim 4—5 Lahom, ki bi slučajno ne razumeli vsega in natanjko. Sedaj je čas, da pokazete, ali smemo še kaj pričakovati od vas v narodnem obziru.

Srce me boli, ko gledam pečat „Pekovsko pevsko društvo Jadranska zarja“ in ko pomislim, da vsega tega ni več! In ako ne bode odločnosti med vami, da tudi ne bode nikdar več!

Vrstice, ki sem jih spisal tu, ne veljajo samo delavcem, nego tudi gospodarjem, ker oni bi morali dajati vzgled mladini! Vem, da prečete: magistratni zastopnik zahteva, naj se govori vse laški, ker on ne razume drugega! Toda vedite, da on je postavljen za vas, a ne vi za njega. Kdor pa ne zna in bi moral znati, naj se uči!

Slovinci pričakujemo od vas, da poleg svoje materialne blaginje rešite tudi svojo narodno čast! Ne bodi ga treba.

Slavnost v Celju. Iz Celja nam pišejo: „Vest v laških listih, da je slavnost dne 7. in 8. t. m. v Celju prepovedana, je gola laž. Slavnost se bode vršila natanjko po naznanjenem vspeledu. Sigurno so se skrili naši prijatelji — Celjski nemškutarji sedaj za laške liste, ker „Wachterici“ nihče več ničesar ne verjame. Ne pustite se begati!

Oblastvom smo Vas že javili. Ljubljanska in večina drugih kranjskih društev pride v nedeljo z mešanim vlakom ob 1/2 10 dopoldne. Ljubo bi nam bilo, če pridete skupaj, da bode oficijelni vsprejem tem veličastnejši. Prosimo Vas, objavite v Vaši „Edinosti“, da so vse vesti, ki se trosijo okrog, lažnjive in izmišljotine. Zanimanje za slavnost je velikansko. Javljenih je nad 60 društev. Pričakujemo prav veliko hrabrih Primorcev. V veselo avidenje, iskren bratek: „Na zdar!“

Izletniki v Celje pozor! Podpisani se odpelje na sokolsko slavnost v Celju, danes (v soboto) zvečer z mešanim vlakom, s katerim se odpeljejo v Celje goriški, postojnski, ljubljanski in gorenjski Sokoli. Sokoli, ki se mislijo pridružiti v Trstu, naj se prijavijo danes zjutraj ali popoldan od 4—6 v pisarni podpisanega (Via del Molin piccolo št. 3) kjer izvedo natanjčneje. Na zdar!

Dr. Gustav Gregorin
starosta.

Razpisane službe pomožnih uradnikov. Kakor je bilo posneti iz uradnega lista „Osservatore Triestino“, razpisano je bilo mnogo služb pomožnih uradnikov na c. kr. dež. sodišču, okrož. sodiščih in okrajnih sodiščih. V teh natečajih je razvidno, da visoka vlada zahteva znanje nemškega in deželnih jezikov: italijanskega, slovenskega, oziroma hrvatskega. Ni dvomiti torej, da slavna vlada — zozirrom na javno in službeno korist — bode dajala prednost onim, ki so zmožni rečenih jezikov.

Prav primerno bi bilo sedaj, da visoka vlada strogo pregleda jej podredjene pomožne uradnike, ki služijo na slavnem deželnem sodišču v Trstu, na okrajnih sodiščih Rovinj in Gorica, ces. kralj. preturah in na c. kr. sodiščih na deželi, posebno pa v Istri. Mnogo jih bode mej temi, ki imajo bržkone svoje „spričevalo“, da so zmožni slovanskih jezikov, ali žali Bog, vse njih znanje jezikov je le na papirju. Najžalostneje pa je to, da v resnici ni nikogar, ki bi povpraševal potem, da-li so dotičniki res večji deželni jezikom ali ne?!

In na podlagi takih, resnici ne odgovar-

jajočih spričeval dobivajo pozneje službe X. in IX. razreda. Ako jim bode le govoriti s priprostim posestnikom, lomili bodo jezike, da človek skoraj ogluš; kaj pa v pisavi? O tem ni govora! Z gotovostjo pa moremo reči, da v mestih — posebno v Trstu in v Istri — bo komaj 1/2 takih, ki so le količkaj zmožni enega slovanskih deželnih jezikov.

V interesu ljudstva, čigar narodnost ima večino na Primorskem, prosimo visokorodnega gospoda predsednika višega sodišča tržaškega, čigar nepristranost je znana v obče, da o imenovanju pomožnih uradnikov za novi civilni pravdni red, ki ima nastopiti z letom 1898, imenuje za dotična sodišča le take osebe, ki so popolnoma zmožne jezikov, da ne bode v nekaterih krajih usluženo samo italijanskemu, ampak tudi slovenskemu narodu, kajti pomožni uradniki, posebno na c. k. okrajnih sodiščih, bodo autorizirani za izvrševanje legalizacij, zapisovanje tožeb in plačilnih nalogov itd. Posebno iz zemljiške knjige je dolžnost dajati strankam podrobna in vestna sporočila o stanju premoženj in dolgov. Tu morajo organi absolutno biti večji obema deželima jezikoma v govoru in pismu.

Tudi Vam gospodje poslanci priporočamo to stvar, dokler je še čas. Imenovanja se izvrše v kratkem; glejte, da ne bode prepozno, ko bo že, po domače rečeno: krava iz hleva!

Slovinci pa — Kalabrezi. Takoj, ko sem čital v Vašem cenjenim listu, gospod urednik, notico: „Delavci! Slovanci!“ sem vzel v roke pero, da Vam povem nekaj svojih misli. Toda oprostite, moja roka je trda, ker sem mizar, pa moja glava je zdrava, srce pa slovensko in takó ostane! Veste, gospod urednik, Vam se je poročalo, da je predsednik našega shoda nagovarjal tiste, ki imajo zunaj svoje domove, da se vrnejo za toliko časa domov, da mise štrajk. No jaz in drugi tovariši smo takoj slutili, kaj misli navihani lisjak. Leta 1901 naj bi bilo manj slovenskih Tržačanov. Ako bi šli mi, ki imamo „zunaj“ svoje domove, zdaj lepo domov, reklo bi se leta 1901: vi niste bili vseh deset let nepretrgoma v Trstu! A v tem času bi mesto nas lepo naselili svoje Kalabreze — a mi bi izgubili pravico meščanov in tudi delo. Tudi mi nismo tako neumni, kakor si skrivaj domišljajo ti „vodje“ hlapci tržaške gospode, marveč oni si mislijo jedno, mi pa — drugo. Mi, ki imamo svoje domove „zunaj“, imamo tudi toliko, da prebijemo štrajk ob svojem. Mi smo probujeni, bolj ko si misli morejo nasprotniki, čeravno ne trobimo tega na glas. V nas vré že delj časa, ker so se nam oči odprle. Tega zavajanja smo že sili, predsedam nam že ta komedija z nami Slovenci. Nismo več otroci in vrste naših se širijo, naši se polagoma vračajo nazaj in marsikteri, ki govori še samo italijanski, čuti že danes samo slovenski, tega smete biti prepričani, gospod urednik! V nas je nevolja velika, ker vidimo, da nas imajo le za norca, to nam je že preneumno! Pa še nekaj, gospod urednik. Tudi „Piccolo“ ne bomo več brali. Ta židovska mrčes, ki ga ni družega nego sam strup in mlakuža, bo prišla pri nas na prazno. Radi bi naši ljudje brali „Edinost“, zalibog da ne znajo še dosti slovenski, a da se to popravi, bomo poskrbeli v kratkem! — Ha! Dolgo smo bili kar slepo orodje, mašine, in oni so nas gonili, kakor so hoteli, — zdaj pa smo spregledali in oči imamo, da — vidimo! Naj nam nastavijo zanjke kakor hočejo, mi se jim izognemo, ker smo jih izpoznali. Osebnó Vam bom še povedal, gospod urednik, na kakšen način so nas še zapeljavali ti — Judeži. In ne samo „vodje“ (kaj vodje, to niso nobeni vodje in nikoli ne bodo marveč sami podkupljeni judovski so!) ampak tudi naši delavski tovariši sami, da bi nas zvalili v svoje mreže. Rečem Vam, to je že ostudno! — No, ne bojte se več, gospod urednik, slovenski delavec v Trstu se ni zgubljen in naša armada še ni premagana! Živela mati Slava!

Zbor „Zveze učiteljev“ vršil se je dne 4. t. m. v Celju na sijajen način. Udeležba je bila velika, koncert sijajen. Mej mnogimi posvetilimi in duhovskimi udeležniki so bili tudi: deželni odbornik goriški, dr. Tuma, c. kr. svetnik Vodopivec, ravnatelj Schreiber, zastopnik hrvatskega učiteljstva Makso Jurčič, šolski ravnatelj v Križevcih in več šolskih nadzornikov.

Besedi za meško podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu. G. Anton Vrabc je daroval 2 kroni, slavno „Obrtnijsko društvo v Barokovljah“ je darovalo 10 kron in balincarji 40 stot. g. Ferdo Sajovic je daroval 3 krone 60 stot.

Glavna skupščina Ciril-Metodeve družbe v Škofji Loki, bila je, kakor se nam poroča, sijajna. Udeležba je bila velikanska in zlasti je došlo mnogo dam. Mesto je bilo vse v zastavah. Na kolodvoru pričakovali so zborovalce društva z zastavami in godbo. Po zelo ganljivim in prisrčnem vsprejemu so razdelila dekleta med udeležnike šopke cvetic. Pred mestno hišo sta pozdravila skupščinarje škofjeloški župan g. Lenček in župnik g. Tomažič z navdušenimi besedami. Postavljenih je bilo mnogo slavolokov. Med pojave burnega navdušenja gromeli so topiči. Sv. mašo je daroval g. župnik Tomažič in po maši se je vršil glavni zbor, katerega se je udeležilo 300 zborovalcev. Razen odstopivšega dra Vošnjaka, na katerega mesto je bil izvoljen prof. Petelin, so ostali vsi stari odborniki. Po zborovanju je bil slavnostni banket, na katerem se je živo pojavljala narodna misel, zlasti z ozirom na eminentno potrebo družbe sv. Cirila in Metoda. Govorili so gg. Zupan, Svetec, Lenček gēna. Šušnikova in mnogo drugih.

Braine in pevsko društvo v Brjah priredi jutri dne 8. t. m. ob 5. uri popoldne, v prostorih gospe Vincence Trpin (v znanem mlinu v Kasovljah), narodno veselico s sledečim vspeledom: 1. Naprej, godba. 2. Pozdrav in nagovor. 3. Pogovor z domom, petje, mešani zbor. 4. Istorija o miru, deklamacija. 5. Nazaj v planinski raj, petje, mešan zbor. 6. Lepa naša domovina, godba! 7. „Berite novice“, veselo-igra. 8. Naša pesem, petje, mešan zbor. 9. Slovanski poutpouri, godba. 10. „Pravo junaštvo“, prizor iz kmetskega življenja. 11. Ljubav, petje, mešan zbor. 12. Zabava in ples. Petje izvršuje mešani zbor iz sv. Križa, godbo pa prvaški Sokoli. Ustopnina k veselici 30, z sedežem 40 nvč. Ustopnina na ples 1 gld. Obilne udeležbe od strani vabljenih gostov z veseljem pričakuje
O d b o r.

Iz Šempolaja. Blagovolite sprejeti nekoliko vrstic o narodni veselici, ki se je vršila tu v nedeljo dne 1. avgusta t. l. Ta narodna slavnost vršila se je na lepo odličnem dverišču g. J. Kosmine, kjer se je zbralo mnogo odličnega in za narodno stvar vnetega občinstva iz vseh vasi v bližini; najčastneje pa so bili zastopani vrli Nabreženci.

Slavnostni govor je imel načelnik Mavhinskega veteranskega društva, g. V. Legiša. Govornik je v kratkih, pa jedrnatih besedah opisal namen te narodne slavnosti ter je povdarjal vzajemnost tukajšnjih bližnjih vasi, ki so sodelovale skupno in združeno, da se je danes tu priredila ta slavnost. Govornik je završil svoj govor trikratnim „živijo“ presvitlemu cesarju Franu Josipu I., na kar je godba zasvirala cesarsko himno.

Na to je sledilo petje in sicer mešani in možki zbori. Občinstvu so posebno ugajali mešani zbori, tako, da so morali ponoviti tri pesmice na občno željo občinstva. Da, občinstvo se je čudilo, kako je bilo mogoče v tako kratkem času, v mesecu dni, tako dobro izvežbati skoraj popolnoma nov zbor. Vsa čast torej marljivemu pevovodju g. Justinu, učitelju Šempolajskemu, ki je žrtvoval mnogo časa in truda. Ta gospod si je s tem mnogo pridobil mej nami. Bog ga živi! Tudi možki zbor je dobro pel, le škoda, da je bilo majhno število pevcev. Izvrstno pa je deklamovala gospica Ema Kavčičeva poezijo: „Naš narodni dom“.

Tudi vesela igra: „Pol vina, pol vode“, se je sponesla prav dobro, in vzbujala je mej ljudstvom mnogo smeha. Sploh se mora reči, da je vsa veselica vspela povsem povoljno. Dal Bog, da bi napredovalo to zapričeto delo v provzbujo milega nam naroda slovenskega!

Konečno zahvaljujem v imenu veteranskega društva vse udeležence te slavnosti, vse sotrudnike, pevce in pevke, igralce, igralke in deklamovalke. Posebno zahvalo izrekam že prej omenjenemu vrlemu pevovodji, g. učitelju Šempolajskemu. Eden izmej veteranov.

Parobrod s petrolejem. Predvčerajšnjem zjutraj došel je v naše pristanišče največi parnik te vrste, ki prevažajo petrolej. To je angleški parobrod „Suran“, ki je pripeljal iz Batuma 4700 ton petroleja. Po dovršeni zdravniški vizitaciji moštva odplul je parnik k Sv. Saboti.

